

Osoko bilkura

Bilbon, Egoitzan, 2016ko urriaren 28an

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Kintana, Xabier, idazkaria,
Aleman, Sagrario, diruzaina,
Arejita, Adolfo, Iker sailburua,
Coyos, Jean-Baptiste, Jagon sailburua,
Azkarate, Miren,
Davant, Jean-Louis,
Goenaga, Patxi,
Iñigo, Andres,
Irazu, Jose "B. Atxaga",
Kaltzakorta, Jabier,
Lakarra, Joseba,
Oihartzabal, Beñat,
Oñederra, Miren Lourdes,
Peillen, Txomin,
Sagarna, Andoni,
Toledo, Ana,
Uribarren, Patxi,
Zabaleta, Patxi eta
Zalbide, Mikel.

Osa, Erramun,
Mujika, Alfontso eta
Zabaleta, Joseba,
zegozkien gaietan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Aurelia Arkotxa, Patxi Salaberri, Joan Mari Torrealdai eta Xarles Videgain.

Ahalak: Aurelia Arkotxak ahala Sagrario Alemani; Patxi Salaberri ahala Andres Urrutiari; Joan Mari Torrealdai ahala Andoni Sagarnari; Xarles Videgainek ahala Jean-Baptiste Coyosi.

Batzarra, 2016ko urriaren 28an, ostiralean, 11:30ean hasita egin da Bilbon, egoitzan. Andres Urrutia euskaltzainburuak euskaltzain guztiak agurtu eta etorririkoen zerrenda eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, urriko Osoko bilkurari hasiera eman zaio

1. Osoko bilkurako (2016-09-30) bilera-agiria onartzea, hala erabakiko balitz.

Miren Lourdes Oñederrak bilera-agiriaren 2. orrialdean, lehenengo puntuan, "esaldiaren parentesien artekoa gehitzea..." dioen tokian, "esaldiaren parentesien artekoa kentzea..." behar duela adierazi du. Eginiko oharra onartu da Osoko bilkuran.

Euskaltzainburuak bestelako oharrik dagoen galdetuta, halakorik egon ez denez, 2016ko irailaren 30eko Osoko bilkurako bilera-agiria onartu da.

2. Erdi Aroko pertsona-izen ez-kristauak: musulmanak, juduak eta turko-mongolak. Aurkezturiko iruzkinak aztertu eta erabaki.

Aztergaia jorratu aurretik, batzar-aretora A. Mujika Exonomastika batzordearen idazkaria sartu da. Honek argitu duenez, Patxi Zabaleta euskaltzainak egin ditu oharrak.

Gauzak horrela, Exonomastika batzordeak erantzuna eman die aurkeztutako oharrei. Horretarako, idazki bat aurkeztu da.

Azalpenaren ondoren, Osoko bilkurak hiru erabaki hartu ditu. Batetik, *Boabdil* pertsona-izena sartzea. Bestetik, *Musa* izeneko pertsona-izenetan, *Musa* ala *Muza* aukeran uztea. Azkenik, P. Zabaletak proposatutako beste zortzi banukasitar araugaiari jasotzea.

Ondorioz, Exonomastika batzordeak aldaketak egin eta datorren hilean araugaia aurkeztuko du.

3. Pertsona-izenak. Atzerriko pertsona-izenen grafia egokitzea: noiz bai eta noiz ez. Irizpideak. Europako errege-erreginen izenak. Aurkezpena.

Exonomastika batzordeak irizpideen txostena aurkeztu du. Adibidez horniturik, azaldu da pertsona-izenen grafia egokitzeko ohitura Erdi Aroa amaitu ondoren eten zela eta, geroztik, salbuespenak Aita Santuak eta errege-erreginak baino ez dira. Eta erakutsi da, gaur egungo adibide ugariaren laguntzaz, gaur egun errege-erreginen izenak egokitzeko ohitura jada ez dela orokorra, baina indartsu dirauela hizkuntza batzuetan. Xehetasun deskribatu da gaztelaniaren eta frantsesaren jokabidea, batetik, eta, bestetik, euskaran dauden joerak luze eta zabal zehaztu dira txostenean. Azkenean, Exonomastika batzordeak, datu guztiak ikusirik, Osoko bilku-

rari eskatzen dio irizpidea zehaztea eta argitzea ea gaur egungo errege-erreginen izenen grafia egokitzen jarraitu behar den ala ez, eta, ezezkoan, adieraztea non jarri behar den muga. Garbi dago XX. mendeko *Alfontso XIII.a* gisakoak egokitzekoak direla, baina ez dago garbi geroztikoak ere, hala nola Espainiako *Juan Carlos* edo Erresuma Batuko *Elizabeth*, egokitzen jarraitu behar den ala ez. Bestalde, Europako Erdi Aroaz geroztiko errege-erregina nagusien zerrenda luzea aurkeztu da.

Mikel Zalbidek araugaiaren sarreran ageri den *lingua franca* kontzeptuari buruzko xehetasunak eman ditu, eta erakutsi du mezu orokorra ulertzen bada ere, azalpen zehatzagoa eta osoagoa behar dela.

Abenduaren 12ra arte, egun hori barne, oharrak egiteko aldia ireki da Osoko bilkuran.

4. Euskaltzaindiaren 2017. urteko egutegia aurkeztu.

Erramun Osa idazkariordeak Euskaltzaindiaren 2017. urteko egutegia aurkeztu du. Zuzendaritzak paratu duen proposamenean Osoko eta Ageriko bilkurak, XX. Barne jardunaldiak, bai eta batzordeek, lantaldeek eta egitasmoek, urteko plana prestatzean, kontuan har ditzaketen urteurrenen zerrenda ageri da.

M. L. Oñederrak hitza eskatu eta apirilaren 28a Gasteizen jaieguna dela gogorarazi du. Ondorioz, Gasteizen aurreikusiriko Osoko bilkura beste egunen batean egin beharko dela adierazi du.

Azaroaren 14ra arte, egun hori barne, oharrak egiteko aldia ireki da Osoko bilkuran.

5. Aran eskualdeko Okzitaniar Hizkuntza Akademiaren aurkezpena.

Aztergaia jorratu aurretik, *Acadèmia aranesa dera lingua occitanako* Jusèp Loïs Sans Socasau Akademiako presidentea, Jèp de Montoya e Parra Seccion Aranesa-koa, Ròsa Maria Salgueiro idazkaria, Miquèu Segalàs bozeramailea eta Lourdes España Akademiako kidea batzar-aretora sartu dira.

A. Urrutia euskaltzainburuak agurtu ditu eta hitza eman die. Jusèp Loïs Sans Socasau Akademiako presidentek honako hau adierazi du: "Geure burua ezagutzera eman behar dugu eta mailarik altueneko harremanak eduki, batez ere beste akademia batzuekin. Estatu espainiarrean ez daude hainbeste, eta garrantzitsua da elkar ezagutu eta laguntzea".

Okzitaniera edo *oc* hizkuntza (*occitan, lenga d'òc*) Okzitania izeneko kultur eskualdeko hizkuntza erromanikoa da eta, Frantziako Estatuan, Loira ibaitik hegoaldera hitz egiten da, bai eta Italiako Alpeetako zenbait ibarretan eta Aranen (Katalunia) ere -hemengo aldaera "aranera" deitzen da-. Euskal Herriari dagokionez, garai batean Baiona, Biarritz eta Angelu aldean ere hitz egiten zen eta, orobat, Nafarroa Behereko iparraldeko herri batzuetan.

"Trobadoreen hizkuntza da okzitaniera -azaldu du Sans Socasauk-, beraiek prestigioa eman zioten eta Europako literaturan ospe izugarria izan zuen". Erdi Aroan agertzen den latin arruntaren hizkuntza da okzitaniera, 200.000 metro koadroko lurraldea hartzen duena (Frantziaren herena eta Kataluniako zati txiki bat). "Arango ibarra eta hango aldaera ordezkaten dugu guk -adierazi zuen presidenteak-, hamar bat mila pertsonak hitz egiten dutena". Hala ere, kontzeptuak ondo zehaztu nahi izan ditu: "Guk okzitanieraren aldaera bat -ez du dialekto hitza entzun nahi- hitz egiten dugu, Arango okzitaniera, baina Arangoa esaten dugunean okzitaniera esaten ari gara. Gauza berdina da, baina gu geure aldaeraren defendatzaile sutsuak gara, arbasoek utzi zigutelako, gure lurraldean bera egiten dena delako. Hori bai, kohesio-planteamendu bat ere aldeztu dugu, eta okzitaniera da, ezinbestez, gure hizkuntza estandar edo erreferentziala". Aitortu zuen, baita ere, beraien aldaerak duen babes juridikoa: "Seguruenik, gurea da juridikoki aldaerarik babestua, baina hala ere zailtasun handiak ditugu, ordezkaten duguna lurralde txikia delako. Edonola ere, eta neurri batean, pribilegiatuak gara: Katalunian 65.000 elkarte daude, 2.500 fundazio eta bakarrak 12 akademia. Gurea da gazteena, eta juridikoki Euskaltzaindiaren edo L'Institut d'Estudis Catalans-en maila berean dago. Gure aldaeran agintzen dugu guk, eta okzitaniera estandarrean ere aholkulariak eta autoritatea gara".

Kataluniako Gobernuak sortu zuen 2014an Okzitanieraren Arango Akademia, eta dagoeneko badituzte proiektu batzuk esku artean. "Juridikoki gauzatu, estatutuak idatzi, Akademia bera egituratzen egin genuen urtebete inguru, eta esan daiteke 2015eko urtarrilean hasi ginela funtzionatzen, ofizialki, 2015eko uztailearen 10ean osatu ginela". Mementoz, hamabost akademikok osatzen dute erakunde gaztea, eta bi ataletan banatuta dago: Arango aldaera eta okzitaniera estandarra. Akademiak aurtu aurkeztu ditu aurreneko argitalpen arauemaileak. "Arango aldaeraren oinarritzko gramatika argitaratu dugu -azaldu zuen presidenteak-. 1983an publikatu ziren arau ortografikoak, eta erabilera zabala izan dute. Inork ez zuen horrelakorik espero, baina ordutik ez da ezelako dokumentu arauemailerik pu-

blikatu. Aurrerapauso handiak egin dira azken urteotan, garai batean Arango aldaerak bazuelako babes berezi bat, baina hortik gora ezer gutxi. Dokumentu hori publikatu zen arte, erabakiak 'borondate onez' hartzen ziren, nolabait esateko, eta 83an hartu ziren erabaki asko guk arau bihurtu ditugu, gizarteratu direlako, hein handi batean".

Hezkuntzan ere lan zorrotza egiten ari dira, Akademiako kidea den Ròsa Maria Salgueiro idazkariak aitortu duen moduan: "Ikastetxeetan aranera da hizkuntza nagusia, behartuta ikasi behar da eta gaztetxoek murgiltzea erabatekoa da. Garai batean, ordubeteko saioak baino ez ziren egiten ikastetxeetan; beraz, aurrerapena izugarria da. 90eko hamarkadatik aurrera hasi zen erabateko murgiltze prozesua". Bitartean, herriak mantendu du bizirik aranera, Akademia berriko kideek diotenez. "Kaleko jendeak eta irakasle batzuek mantendu zuten bizirik aranera. Gaur egun, irakasleek lau urteko formazioa daukate eta ezinbestekoa dute aranera jakitea ibarrean lan egin nahi badute". "Horretarako, funtsezkoak izan gara Lehen Hezkuntzako irakasleak -gehitu du Miquèu Segalàs Mir jaunak, guk sortu baitugu material guztia, ikasle eta irakasleentzako liburuak".

Beste egoera batean dago okzitaniera Frantziako Estatuan, Sans Socasauk gogoratu duen moduan: "Han ez dago babestua eta Errepublikak euskararekin duen jokabide bera dauka okzitanierarekin: badira eskola elebidunak, baina ez dago inolako babes legezkorik. Han ere, herri elkarteek mantendu dute bizirik transmisioaren soka".

Okzitanieraren Arango Akademiak hiru argitalpen plazaratu ditu azken hilabeteotan: okzitaniera estandarren ortografia bat; Jacme Taupiac-en lan interesgarri bat ('Per escriure l'occitan'); eta okzitaniera estandarren eta Arango aldaeraren arteko erlazioa deskribatzen duen azken lan bat, "filosofia linguistikoa", Jusèpek argitzen duten moduan. Etorkizunerako, hiru dokumentu berri argitaratu nahi dituzte: J. Corominasen sintaxiaren egokitzapen bat; Josep Condó-ren hiztegia; eta Hiztegi Oinarrizko edo orokor bat. "Eta, jakina, dirua lortu nahi dugu gure proiektuak bideratzeko. Hasi baino ez gara egin, baina gogotsu gaude", agertu zuen presidentek.

Euskaltzainek emaniko azalpenak eskertu dituzte. Ondoren, opari-trukea egin da. *Acadèmia aranesa dera lingua occitana*-ko kideek Akademiaren argitalpenak eskuratu dizkiete euskaltzainei; euskaltzainburuak, berriz, *Pirinioetako Hizkuntzak. Lehena eta oraina* argitalpena.

6. Esku artekoak.

6.1. Jean-Louis Davant euskaltzain emerituak irabazi du aurtengo Manuel Lekuona saria, urtero Eusko Ikaskuntzak banatzen duena. Epaimahaiak nabarmendu du Davantek euskararen eta euskal kulturaren eremuan egin duen ahalegin handia, "goraipatzekoa dena". "Bat egiten du Manuel Lekuonak euskara eta euskal kultura indarberritzeko izan zituen kezkekin", esan dute, eta euskaltzaina belaunaldi oso baten erreferentea bilakatu dela gaineratu dute. Izan ere, "Zuberoako errealitatea argi islatzen du haren pertsonak eta bere lana Euskal Herri osoari eskaini izan dio beti, katea eten ez dadin lagunduz".

Osoko bilkurak zorionak eman dizkio. J.-L. Davantek Euskaltzaindiak bere izena aurkeztu izana eskertu du.

6.2. Nabarralde Fundazioak eta Iturralde Ikerketa eta Ekimen Elkarteak Koldo Artola Kortajarena hizkuntzalari, etnografo eta ohorezko euskaltzaina omendu dute, urriaren 21ean, Iruñeko Kondestablearen Jauregian. "Urte luzez euskararen berreskurapenean egindako lan aberatsagatik" egin diote gorazarrea donostiarri. Omenaldian, besteak beste, Patxi Salaberri euskaltzainak hitz egin du. Osoko bilkurak zorion-gutuna bidaltzea erabaki du.

6.3. Euskaltzaindiak eta Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioak Resurreccion Maria Azkue Literatura Sarien deialdi berri bat zabaldu dute. Sari hauen xedea idazle gazteak literatura mundura erakartzea da, eta, jakina denez, bi genero saritzen dira: narrazioa eta poesia. Genero bakoitzak bi maila ditu: A maila (10 eta 13 urte bitarteko gazteentzat); eta B maila (14 eta 17 urte bitartekoentzat). Lanak aurkezteko epea 2016ko abenduaren 23an amaituko da, eta erabakiak 2017ko martxoaren 15a baino lehen iragarriko dira.

6.4. Gaur banatuko diren liburuak. *Euskaltzaindiaren Hiztegia* (2. argitaraldia) eta R. M. Azkue Literatura Sariak 2015.

6.5. Hurrengo bilkurak.

Azaroaren 19an, larunbatean, XXI. Jagon jardunaldia egingo da Baionan, Euskal Erakustokian, Sustapen batzordearen eta Euskal Konfederazioaren eskutik. Egitaraua J.-B. Battittu Coyos Jagon sailburuak eta S. Aleman Sustapen batzordeko

buruak aurkeztuko dute.

Azaroaren 25ean, ostiralean, Donostian Osoko bilkura egingo da. Tokiari buruzko argibideak aurrerago emanen ditu Idazkaritzak.

7. Azken ordukoak:

7.1. Langileekiko harremanak. Eginiko urratsen berri eman du Joseba Zabaleta kudeatzaileak eta azken gertaerak azaldu ditu. Ondoren azaldu du, 2016ko urriaren 27an bi aldeek “Euskaltzaindian lan-hitzarmen propioa izateko aurreakordioa” izenpetu dutela eta lan-hitzarmena ontzeko ahaleginetan lanean hasi direla.

7.2. Euskaltzaindiaren intraneta. M. L. Oñederrak galdetu du ea zertan den intranetarena. Euskaltzainburuak erantzun dio ari direla horretan.

Eta beste aztergairik ez dela, 14:00etan Osoko bilkura bukatutzat eman da.

Andres Urrutia Badiola,
Euskaltzainburua

Xabier Kintana Urtiaga,
Idazkaria